

Hivatkozások jegyzéke

- Hartman, 1980 = Hartman, Charles O.: FREE VERSE. AN ESSAY ON PROSODY. Princeton, New Jersey: Princeton University Press, 1980.
- Horváth, 2009 = Dr. Horváth Levente: ALKALMAZKODÁSI KIHÍVÁSOK ÉS ESZKÖZÖK AZ ÉGHAJLATVÁLTOZÁSI KERETTÖRVÉNYBEN. http://www.nfft.hu/dynamic/Alkalmazkodasi_kihivasok_es_eszkozok_az_eghajlatvedelmi_kerettorvenyben.pdf
- Nemes Nagy, 2003 = NEMES NAGY ÁGNES ÖSSZEGYŰJTÖTT VERSEL. Osiris, 2003.
- Nemes Nagy, 2004a = Nemes Nagy Ágnes: AZ ÉLŐK MÉRTANA. PRÓZAI ÍRÁSOK, I. Osiris, 2004.
- Nemes Nagy, 2004b = Nemes Nagy Ágnes: AZ ÉLŐK MÉRTANA. PRÓZAI ÍRÁSOK, II. Osiris, 2004.
- OMSZ, ÉGHAJLATI ADATSOROK = Országos Meteorológiai Szolgálat: ÉGHAJLATI ADATSOROK 1901–2000. Budapest. http://www.met.hu/eghajlat/eghajlati_adatsorok/bp/Navig/Index2.htm
- Riffaterre, 1983 = Riffaterre, Michel: ON THE PROSE POEM'S FORMAL FEATURES. In: Caws, Mary Ann and Riffaterre, Hermine, eds.: THE PROSE POEM IN FRANCE. THEORY AND PRACTICE. New York: Columbia University Press, 1983. 117–132.
- Tamás, 2010 = Tamás Ferenc: „...UGYANAZ, MÁS, UGYANAZ”. NEMES NAGY ÁGNES: A FÖLD EMLÉKEI. *Holmi*, 22. évf. 7. szám, 2010. július. 897–915.
- Todorov, 1983 = Todorov, Tzvetan: POETRY WITHOUT VERSE. In: Caws, Mary Ann and Riffaterre, Hermine, eds.: THE PROSE POEM IN FRANCE. THEORY AND PRACTICE. I. m. 60–78.
- Újhold-Évkönyv*, 1986/2. 194–196. = *Újhold-Évkönyv*, 1986/2. Magvető, 1986.

Molnár Miklós

JOHANNA VÁRA

Melodráma Balázs Béla A KÉKSZAKÁLLÚ HERCEG VÁRA
című misztériumjátéka nyomán

JÁTSZÓ SZEMÉLYEK

(színrelépésük sorrendjében)

KÖLTŐ

JOHANNA

JÁNOS

RÉGI FÉRFIAK

*valamint DREKK, egy minden lében kanál pulikutya,
akinek nélkülözhetetlen szerepe van a darabban:*

neki kellene megugatnia a közönség

tüsszögő, szipákoló, köhögő, krákogó

és hangosan orrot fújó tagjait,

és belemarnia a maroktelefont használók bokájába,

rádásul egy fontos jelenése is volna,

de valahova elkódorgott

*Mocsaras sík,
nyirkos homály.
Vasalt kapu, fölötté
enyésző bohóc-címer.
Körül esdeklő kezek:
kopár jegenyefák.*

*Pókhálós, üvegtelen ablakban
fakósárga rózsák lebben:
előlt magzat sikolynyi lelke.*

*Életnek nyoma sincs már,
az aláomló épületből
e virág int végső búcsút.*

KÖLTŐ (mielőtt a függöny szétválék, kijön a sűgőlyuk elé. Kissé régmódián – a huszadik század harmincas éveinek divatja szerint – elegáns; csokornyakkendőt visel. Kísértetiesen hasonlít Federico García Lorcára) Hölgyek, urak, miért kell mindig azért járnotok színházba, hogy viszontlássátok, mi történik *veletek*, újra meg újra visszakérődzve szellemetek dögletes banalitását? Nemhogy arra volnátok kíváncsiak, mi történik *mi velünk*, költőkkel, álmodókkal, lovagokkal, garabonciásokkal! Persze be nem állna a pörös szátok, ha a darab nem rólatok szólna. Hogy meglepődnétek, ha egyszer neveteken szólítanának benneteket a színpadról, hogy most aztán tiétek a szó, elő a farbával, és a színpadi nap sötétben bujkáló halvány arcotokba tűzne!

Kezdődjön hát a mese és a játék, s mert a szerző azt akarja, hogy ne a nyílt utcán, hanem igenis színházban éreztétek magatokat, éppen ezért visszahelyezi jogaiba a költészetet, a ritmust, az irodalmat. Kedve támadt idehozni fehér rózsák illatát, sőt flamingókat és galamboktól zsbongó korinthuszi oszlopokat is...

Volt egyszer egy gazdag nemesember. Bár ősei a királyság legmagasabb méltóságait töltötték be, ő távol élt az udvartól. Városban palotái, vidéken kastélyai voltak, temérdek arany és ezüst marhája, díszes bútorai, szép kézimunkái és szőnyegek, aranyozott hintói. Sokan a vidék lakói közül Kékszakállú néven ismerték, ezt a nevet adta neki a nép, mert a szakálla kék volt, jobban mondva annyira fekete, hogy már-már kéknek látszott. De nem hordott ő sem hegyes, sem legyező formájú szakállt, csak bajuszt növesztett, és alsó ajka alatt „legyecskét”. Kiborotvált arca csakugyan kéknek látszott, de a kék szín nem csúfította el az arcát, nem is keltett vele félelmet, csak még férfiasabbnak hatott, bár kissé zordnak, de azért az asszonyok egyáltalán nem idegenkedtek tőle. Szép férfi volt, jóképű, magas, széles vállú, testben erős, ámbár falusias, és inkább az erdők illatát árasztotta, mint a szalonokét. Az asszonyoknak mégsem tetszett annyira, amennyire külseje és gazdagsága miatt tetszenie kellett volna. Félénksége okozta ezt, nem pedig a szakálla. A nők ellenállhatatlan hatással voltak rá, és legyűrhetetlen félelmet keltettek benne. Éppen annyira tartott tőlük, amennyire vonzódott is hozzájuk. Minden szerencsétlenségének ez volt a forrása. Ha szép nő került az útjába, inkább meghalt volna, mint hogy megszólítsa. Félénksége igen sok bajt szerzett neki: meghíúsította, hogy jóraivaló fehérnépekkel ismerkedjen meg, és összekösse a sorsát valamelyikükkel, viszont védtelenül szolgálta ki a leghitványabb és legvakmerőbb kalandornőknek. Ebből fakadt életének

tragikum, házassági emiatt végződtek rendre balul. Senki sem tudta, mi is történt a feleségeivel, így aztán esténként a környékbeli falvakban olyan regéket költöttek róluk, hogy égnek állt az ember minden haja szála.

ASSZONYKÓRUS *(a színpalak mögül)*

Johanna szép leány egykoron elmene,
Kékszakállú várát megnézni elmene,
titkos szobáit hogy megmutatná néki.
Be is betekinte titkos szobáiba,
titkos szobáinak legtitikosabbjába:
hat szép leány fölakasztva, meggyilkolva –
hetedik áldozat Johanna szép leány.

KÖLTŐ Némelyek elhitték, némelyek nem hitték el ezeket a regéket. Pedig a Kékszakállú jó volt és nemes lelkű, de szerencsétlen; az alárendeltekhez jóságos volt, minden élőlényvel a lehető legtapintatosabban bánt. Emlékét méltatlan rágalomokkal gyalázták meg. Ugyanígy járt Macbeth is, akire a legendák és Shakespeare bűnök sokaságát fogták rá, a valóságban azonban igazságos és bölcs király volt.

Lakott a Kékszakállú szomszédságában egy minden hájjal megkent özvegyasszony. Nagy lábon élt, és vendégségbe hívogatta a környék nemességét. Két leánya volt; az idősebbik, Elza, ravasz nőszemély, harmincéves korára pártában maradt; a fiatalabbik, Johanna, eladósorban, az ártatlanság látszata mögött, túlságosan korán szerzett élettapasztalatokat rejtegetett. Az özvegy csak azért vitt nagy házat, hogy megtéveszse az embereket. Valójában egy huncut garasa sem volt, és még a hamis fogainak az árával is tartozott. Ruháit, a bútorokat, hintáját, lovait és cselédeit mind uzsorások kölcsönözték neki, és azzal fenyegetőztek, hogy mindent visszavesznek tőle, ha egyik lányát hamarosan férjhez nem adja valami gazdag nagyúrhoz. Az asszonyságnak attól kellett tartania, hogy egyszer csak ott áll majd egy szál pendelyben a kiürített ház közepén. Sürgősen vót keresett hát. Kivetette hálóját a Kékszakállúra, akiről lerítt, hogy könnyen rászedhető, no meg a darabos, zord külső alatt nagyon is szelíd, és gyorsan szerelemre lobbán. Mesterkedéseiben leányai is részt vettek: ahányszor csak találkoztak a Kékszakállúval, kacsintásaik tördöféseivel a szíve mélyéig megsebeztek.

Hogy megkedveltesse magát, a Kékszakállú meghívta vidéki kastélyába a lányokat anyjukkal és három-négy barátnőjükkel meg néhány környékbeli fiatalemberrel együtt, s ott töltöttek két hetet. Egymást követték a séták, vadászatok és halászatok, táncok és ünnepélyek, lakomák és mindenféle multságok.

Aludni szinte szemernyit sem aludtak, az éjszakákat azzal töltötték, hogy jól megtréfálták egymást, kivált pedig a jámbor Kékszakállút. Johannának sikerült tökéletesen magába bolondítania. Az lett a nóta vége, hogy a Kékszakállú megkérte a lány kezét. Az özvegy bele is egyezett, bár, mint mondta, „szíve szakad meg arra a gondolatra, hogy férjhez kell adnia a lányait”. Mihelyt visszatértek a városba, megtartották az esküvőt.

Egy hónapig a Kékszakállú volt a legboldogabb ember a föld kerekén; ez volt a hetedik házassága. Imádta a feleségét, és úgy nézett rá, mint a tisztaság földre szállt angyalára. Pedig Johanna repedtsarkú, elvetemült néber volt, de ravaszságával és álnokságával a Kékszakállúnál jóval eszesebbeket is megtévesztett volna.

A Kékszakállú bejelentette hitvesének, hogy hat hétre el kell utaznia valami főbenjáró dologban (azért kellett elutaznia, hogy átvegye örökségét az unokafivére után,

aki hősi halált halt a csatatéren, miközben két cimborájával kártyázott a tüzelőállásban, ahová beásták magukat; éppen nyeresben volt, amikor eltalálta az ágyúgolyó). Amíg ő távol lesz, mondta a Kékszakállú, az asszony mulasson csak kedvére, hívja meg a barátnőt, utazzon velük vidékre, ha úgy tartja kedve, s töltsé idejét, ahogy neki legjobban tetszik.

– Tessék – mondta –, itt vannak a két nagy bútorraktár kulcsai; íme az arany- és ezüstedényeké, amelyeket nem használunk mindennap; itt a pénzes szekrényemé, amelyben aranyamat és ezüstömet tartom; ezek a kincsesládikáim kulcsai, amelyekben a drágaköveimet őrzöm; ez a kulcs valamennyi lakosztályt nyitja. Ez a kis kulcs meg a földszinti lakosztály nagytermének végében levő szobácskáé. Mindent kinyithat, mindenhová bemehet, asszonyom, beléphet abba a kis szobába is, csakúgy, mint valamennyibe e házban; de mégsem teszi, hogyha hallgat rám, s figyelemmel van a kis szobához fűződő fájdalmas képzeitemre meg a rossz előérzetekre, melyeket e képzetek keltenek bennem. Abból a szobából gonosz hatás árad, szeretném tőle megoltalmazni. Mélyen lesújtana, ha valami baj érné, asszonyom, vagy elveszíteném a kegyét. Bocsássa meg, ha alaptalanok a félelmeim! A szerelem babonássá teszi az embert.

A Kékszakállú előérzetei korántsem voltak alaptalanok. A kis kulccsal nyitható szobában nemsokára csapdába ejti és orvul meggyilkolja majd tulajdon felesége, valamint Johanna titkos szeretője. A lefizetett vagy rosszhiszemű írók meg majd rossz hírét költik: befeketítik és meggyalázzák a Kékszakállú emlékét.

Hitvese fogadkozott, hogy úgy tesz, amint meghagyta neki. A Kékszakállú meglelte, megcsókolta, kocsijába ült, és elhajtattott; hosszú út állt előtte. Alig tette ki a lábát a házból...

Háta mögött szétválnak a függöny. Hatalmas szögletes csarnokot látunk. Hét nagy ajtó van a falában; négy a nézőtérrel szemközt, egy baloldalt, kettő jobboldalt. Egyébként nincs se ablak, se díszlet. Üres, sziürke, sivár tátongás; kiürített szerelőcsarnokhoz hasonlít. Mikor a függöny szétnyílik, a színpadon teljes a sötétség, amelyben a Költő eltűnik. Néhány másodpercig még sötétség és csend, aztán a felülről alávetődő fénykör közepén láthatóvá válik az egymásnak hátat fordító, mozdulatlanságba dermedt Johanna és János

JOHANNA (lassan megéled szoborszerű mozdulatlanságából, és mély, bűgő hangján megszólal)

Megérkezett, isten hozta!
Nézzen körül a váramban.
Másmilyennek hitte, ugye:
fényesebbnek, tündöklőbbnek?
De azért itt marad, János?

JÁNOS (megéled, és kilép a fénykörből)

Maradok, hogyan maradnék.

JOHANNA (közeledik az ajtókhöz)

Fülében nem cseng jajszó?
Nem kondulnak vészharangok?
Felesége gyászruhát ölt,
apja, anyja bosszút forral,
gyermekai visszasírják...
Mer-e hát itt maradni, János?

JÁNOS   Hogyne mernék!

Johanna visszafordul János felé. A kitágult fénykéve megvilágítja kettejük egymástól távolodó alakját

- JOHANNA Megtorpant, János? Visszafordul?
Nyitva van még a várajtó!
- JÁNOS Eszemben sincs megtorpanni.
Csizmám sarka akadt csak meg.
- JOHANNA (*kedvesen csúfolódva énekel*)
Rámás csizmát visel a babám,
szeret is az engem igazán.
Rámás csizma hadd szakadjon el,
csak a babám sose hagyjon el...
- JÁNOS Követem én, ahova csak megy,
vissza soha nem fordulok.
- JOHANNA Most még nyitva a várajtó...
- JÁNOS (*közelebb lép Johannához*)
Elhagytam az apám, anyám,
elhagytam a feleségem,
elhagytam a gyerekeim,
hogy magához eljöhessek.
- JOHANNA (*az első ajtó felé indul*)
No, ha nem fél, jöjjön velem!
- JÁNOS (*lassan követi*)
Akár a világ végére is...
Csak megállok körülnézni:
ez hát Johanna vára.
- JOHANNA Így fest Johanna vára.
- JÁNOS Sűrű sötét éjben
vörös felhők derengnek,
a vár tornyán érckakas csikorog.
Furcsa hely a maga vára,
suttognak róla a népek
ijesztő, rémes titkokat.
Sötét a vára, Johanna.
- JOHANNA Most még elmehet, János!
- JÁNOS Soha nem hagyott nyugton,
mért oly fekete a vára.
talán azért is vagyok itt,
mert a vára oly fekete.
- JOHANNA (*halad tovább az első ajtó felé*)
János, itt marad-e nálam?
- JÁNOS (*utána fut, és magához szorítja*)
Ha elúzne, Johanna,
ajtajánál megállanék,
küszöbére leroskadnék.
- JOHANNA (*gyöngéden átkarolja és megsimogatja*)
Most csukódik a várajtó.

A felülről alávetődő fénycsóva kialszik. A csarnok világos marad, de éppen csak annyira, hogy a két alakot és a csukott ajtókat látni lehessen

JÁNOS (*Johanna kezét fogva, előrébb tapogatózik a fal mentén*)

Ez hát Johanna vára!

Se ablaka, se erkélye?

JOHANNA Se ablaka, se erkélye.

JÁNOS Soha nem süt be a nap?

JOHANNA Soha.

JÁNOS Mindig hideg van és sötét?

JOHANNA Mindig.

JÁNOS Igaz, amit rebesgetnek?

Igazak a titkos hírek?

A vára sötét, az már igaz.

JOHANNA Attól derül, hogy itt van, János.

JÁNOS (*előbbre tapogatózik*)

Vizes a fal, Johanna!

Vízcseppek hullnak a kezemre.

Könnyezik a fal. Mintha sírna a vára...

JOHANNA (*kissé gúnyosan*)

Ugye, János, jobb volna most

felesége karjaiban,

kis családi otthonukban:

fehér falon fut a rózsza,

cseréptetőn táncol a nap...?

JÁNOS (*határozottan*)

Nem érdekel rózsza, napfény!

Csak az izgat, Johannának

mért ilyen sötét a vára.

JOHANNA Miért jött el hozzám, János?

JÁNOS Vára falát megszáritom,

rálehelve megszáritom.

Hideg követ melegítem,

két kezemmel melegítem.

Magának fény kell és levegő.

JOHANNA (*tapsikolva örvendezik*)

Nem lesz sötét az én váram,

lesz hát ablak, és lesz erkély,

fényben úszik az én váram!

Nem lesz sötét az én váram,

megnyitjuk a falat ketten,

szél bejárjon, nap besüssön,

tündököljön az én váram!

JÁNOS Vezessen hát, Johanna,

vezessen körbe engem.

(*Továbbmegy*)

Nagy csukott ajtókat látok,

hét fekete csukott ajtót.

JOHANNA Váram csukott hét ajtaja.
JÁNOS Mért vannak az ajtók csukva?
JOHANNA Hogy ne lásson bele senki.
JÁNOS Nyissa ki az én kedvemért!
Minden ajtó legyen nyitva.
Szél bejárjon, nap besüssön.
Legyen nyitva minden ajtó.
JOHANNA Nem fél tőlem?
JÁNOS Nem félek se magától, se mástól.
Hét szív bátorsága van bennem.
Nem félek az ördögtől se,
a hétfejű sárkánnyal is megvívok.
JOHANNA Pedig tudja, mit sottognak...
JÁNOS Derüljön föl ez a vár,
ez a sötét, rideg vár!
(Dörömböl az első ajtón)
Nyissa már ki!

A dörömbölésre mély, nehéz sóhajtás hallatszik

Hé, mi volt ez? Mi sóhajtott?
Ki sóhajtott? Kit rejteget?
JOHANNA Megijedt, János?
JÁNOS Hé, a vára fősóhajtott!
JOHANNA Csak nem fél tőlem?
JÁNOS Hé, a vára fősóhajtott!
Jöjjön, nyissuk – ketten nyissuk.
Én akarom kinyitni, én!
Szép finoman fogom nyitni,
Adja ide a kulcsot, Johanna.
JOHANNA Adja a kezét, János.

Kulcsosomó csörren a sötétben

JÁNOS Köszönöm a kulcsot, Johanna.
Köszönöm, hogy bízik bennem.
(Visszamegy az első ajtóhoz)
Én akarom kinyitni.
(Elfordítja a kulcsot)

Fülsértő nyikorgással nyílik az ajtó, csiricsaré hupilila négyszöget hasítva a falban. A kiömlő fénycsík a csarnok padlójára vetül

JOHANNA *(csúfondárosan)*
Holdvilágos éjszakán
miről álmodik a lány:
szerelemről és pénzről,
ékszerekről és ruhákról,
hófehér paripán érkező kékszakállú hercegről...

JÁNOS (*letérdel és turkál*)

Pomádé és hajsütővas,
keszkenő és rózsapárlat,
kencefice, varrókészlet,
pántlikák és borítékok,
porcelánnipp, vatta, fűző,
szemfesték és verses füzet,
préselt levendulalevél,
szagos víz, arcporos tégely,
vendéghaj, fecskendő, ajakír,
gyógyszer, kenőcs, fésű, csipesz,
szőnyegek, csipkék, művirágok,
alsóneműk, csecsebecsék,
kalapok és kacabajkák,
kendők, fátylak, kösöntyűk,
hajtűk és cipellők, strucc- és pávatoll,
nyest-, coboly- és hermelinprém,
csatok, láncok és karkötők,
arany, gyöngy és gyémánt ékszer.

(*Papírtrombitát, csörgősipkát, kockás bohócgúnyát rak ki a küszöbre*)

JOHANNA Ez a váram kincsesháza.

JÁNOS Van mit aprítania a tejbe!

JOHANNA Magáé lehet az összes kincs,
minden arany, gyöngy és gyémánt.

JÁNOS (*hirtelen föláll*)

Vérfolt van az ékszereken!

JOHANNA Ha vérben forog a szeme,
persze, hogy mindenhol vért lát.

JÁNOS (*hüledezve Johanna felé fordul*)

A legszebbik gyémántja is véres!

JOHANNA Az élet vérrel jár.

Vérrel, vérben, vér által élünk.

Nyissa ki a második ajtót!

Legyen napfény... nyissa, nyissa!

János a második ajtó felé fordul, és kinyitja. Vonósok és fafűvósok enyhén érzelmes, de semmiképp sem csöpögően érzélgős zenéjére nyílik ki az ajtó. Virágzó orgona- és rózsaaágak csapódnak elő mögüle; az se baj, ha mirtuszok, georginák és azáleák. A falban megnyílt kékeszöld négyszög mögött galamboktól zibongó korinthuszi oszlopok alatt, narancsfák közt flamingók sétálnak. Ha nincs kéznél galamb, megteszi varjú vagy veréb is. Korinthuszi helyett jó a dór oszlop is, a flamingót pedig marabu, végszükségben kócsag is helyettesítheti. A beeső új fénysáv a többi mellé vetül a csarnok padlójára

JÁNOS (*elámul*)

Nini, madarak és virágok!
Illatos kert, narancsfák!
Galambok és flamingók!
Végszükségben kócsagok!

JOHANNA Ez a váram rejtett kertje.

JÁNOS Orgonák és liliomok,
makulátlan fehér rózsák,
piros szegfűk szórják a fényt.
Sose láttam ilyen kertet.

JOHANNA Aki szeret, annak hódol,
minden virág annak hódol,
ő fakasztja, ő hervasztja,
szebben újra ő sarjasztja,
kelyheiket szeme nyitja.

JÁNOS *(lehajol)*

Az orgona töve véres,
a fehér rózsza töve véres,
a liliom földje véres!

(Főlegyen esedik, és Johanna felé fordul)

A virágok földje véres.

JOHANNA *(kissé ingerülten)*

Megőrjít a gyanakvásával!
Ott is vért lát, ahol nincsen.
Nyissa ki a harmadik ajtót!

JÁNOS

Honnan ez a sok vér?
Ki öntözi a kert földjét?
A kertésze vérrel locsol?

JOHANNA

Szeressen, és ne kérdezzen!
Nézze, hogy derül már a váram!
Csillognak a kopár sziklák.

János a harmadik ajtóhoz iramodik, kinyitja és fölrántja. Mögötte piros-fehér-zöld színben játszó napsütötte lapályon nyárfák övezte országút kanyarog a háttérben levő tengerpart és kikötő felé. A nyárfák ágain irdatlan mennyiségű véres, májas és köleskásás hurka, vékony és vastag kolbász, szalámi, sózott szalonna, disznósajt, sódar, füstölt oldalas és lapocka, abált császár- és tokaszalonna csüng. A kikötőben móló, hajóhidak, lehorgonyzott fehér hajók látszanak. Az se baj, ha csak egyetlen gálya látszik – olyan gálya, amelyet hatvanhat életfogytos gályarab evezői hajtanak. Takarékos változat: hajó helyett halászcsonakok; még takarékosabb változat: papírból hajtogatott csónakok; a legtakarékosabb változat: „AZ ELŐADÁS TECHNIKAI OKOKBÓL ELMARAD”. Vakító fényözön árad be, János a szeme elé kapja a kezét

JÁNOS

Tyúha!
Szemem káprázik, nyálam csorog...
Sörpatak fut a tengerbe,
az út mentén kalács-sövény,
a fákon hurka terem,
véres, májas, köleskásás,
vékony és vastag kolbász,
sózott szalonna, szalámi,
pácolt sonka és disznósajt,
abált császár- és tokaszalonna,
füstölt lapocka és oldalas.

- JOHANNA Látja, ez a birodalmam,
mind a magáé lehet, János.
Ugye, milyen szép nagy ország?
- JÁNOS *(szája szélét nyalogatva)*
Szép és nagy a maga országa!
- JOHANNA Sonkahegyek, kolbászerdők,
kalácscombok, sörpatakok.
Óbor-folyók hömpölyögnek.
Megeheti, megihatja,
amit kíván szeme-szája.
- JÁNOS Szép, nagy ország, nem mondom.
- JOHANNA Mind a magáé lehet, János.
Amerre néz, arra tágul.
Itt lakik a hajnal, alkony,
itt lakik nap, hold és csillag –
király lehet mindeneken.
- JÁNOS Ott meg milyen felhők szállnak?
- JOHANNA Szemem színét váltja az ég,
hajam színét váltja a föld...
- JÁNOS Jaj, de szépen köntörfalaz!
„Szemem színét váltja az ég,
hajam színét váltja a föld...”
Szép a szeme, szép a haja,
való igaz. Egy a baj csak:
véres árnyat vet a felhő.
Erre mondjon kádenciát!
- JOHANNA Látja, János, hogy a váram
nap besüti, szél bejárja,
zord sziklákon öröm csillog.
- JÁNOS Itt vért ontottak s vért ontanak.
Tudhatnám vajon, hogy miért?
Van nemes és hősi célja, oka?
Szörnyeket táplál vele?
Ettől remél biztonságot?
Mért ily hátborzongató a vára?
- (Johanna felé fordul)*
- JOHANNA *(rimánkodva)*
Ne fantáziáljon már folyton!
Szeressen, és ne kérdezzen.
Látja, tündököl a váram,
áldott keze ezt művelte,
áldott a két keze, áldott.
- (Kitárja a karját)*
- Jöjjön, tegye a szívemre.
- JÁNOS *(nem mozdul. Kis szünet múlva)*
De négy ajtó csukva van még.

JOHANNA Legyen csukva a négy ajtó.
Teljen dallal az én váram.
Jöjjön, jöjjön, csókra várom!

JÁNOS Nyissa ki a többi ajtót!

JOHANNA Jöjjön, János, csókra várom.
Jöjjön, várom, János, jöjjön!

JÁNOS Nyissa ki a többi ajtót.

JOHANNA *(lelankad a karja)*
Azt akarta, földerüljön:
tündököl is már a váram.

JÁNOS Nyissa ki a többi ajtót!

JOHANNA János, nem lesz fényesebb már.
Mért akarja, mért kívánja?

JÁNOS Nem akarom, hogy előttem
csukott ajtói legyenek.

JOHANNA Vigyázzon rám, vigyázzon a váramra!
Vigyázzon, nem lesz fényesebb már.

JÁNOS Nem akarom, hogy előttem
csukott ajtói legyenek!

JOHANNA Nem tudja, mit rejt az ajtó.

JÁNOS Életemet, halálomat.

JOHANNA János!

JÁNOS Nyissa ki a többi ajtót.

Hosszan nézik egymást

JOHANNA Tessék, adok még egy kulcsot.

Mikor kattán a zár, mély, föld alatti sóhajtás hallatszik

JÁNOS Mi ez?

Az ajtó hangtalanul föltárul. Vértörös négyszög nyílik a falban. Az ajtó mögül előtörő veres izzás hosszú sugarat vet a csarnok padlójára

Uramatyám!

JOHANNA Mit lát, János?

JÁNOS Láncok, török, szöges karmok,
hegyes karók, tüzes fogók,
csigaemelő, nyújtópad,
hústépő csipesz, csiklómetsző bicska,
ujjszorító, vaskerek, csontfűrész,
spanyolcsizma, kaloda, szájkosár,
miskároló kés, herezúzó kövek...

JOHANNA Ez a kínozókamra, János.

JÁNOS Ettől véresek hát a falak...
Magát kínozzák, vagy maga kínoz?

JOHANNA Inába szállt a bátorsága?

JÁNOS *(Johanna felé fordul. A vörös fény izzó kontúrt ad alakjának)*

Nem olyan fából faragtak!

(A fény sáv partján visszalépdél Johannához)

Látja ezt itt? Mint egy patak.

(Letérdel)

Jöjjön, Johanna, merítsünk belőle.

(A fénybe tartja két homorú tenyerét)

Vörös patak, véres patak...

JOHANNA Látja, dereng és derül már!

Mosolya fényre derít,

ha napsugárként arcomra száll.

JÁNOS *(fölkáll)*

Minden ajtót ki kell nyitni.

JOHANNA Ritkán nyílnak... Rosszul nyílnak.

JÁNOS Szél bejárjon, nap besüssön,

minden ajtót ki kell nyitni.

JOHANNA Nem tudja, mi van mögöttük.

JÁNOS Adja ide a többi kulcsot is.

JOHANNA Mondja, János, mért akarja?

JÁNOS Mert szeretem, Johanna.

Mit meg nem tennék,

csak hogy lássam a mosolyát,

meg a kivillanó rizsfogait!

JOHANNA Váram sötét töve reszket,

nyithat, csukhat minden ajtót.

(Odaad Jánosnak egy újabb kulcsot. Kezük a vörös fénykévében találkozik)

Vigyázzon a váramra!

JÁNOS *(az ötödik ajtóhoz megy)*

Szép finoman fogom nyitni,

szépen, halkán.

A kulcs megnyikordul a zárban. Sírás, nyöszörgés, jajgatás hallatszik, miközben föltáruul az ötödik ajtó. Nyílása csúf, ijesztő sárgászöld. Az újabb sugár a többi mellé vetül a csarnok padlójára

Atyavilág!

JOHANNA Mít lát, János?

JÁNOS Száz kegyetlen, szörnyű szerszám,

kötőtűk, ollók, szikék, kések, fogók...

JOHANNA Az elhajtott magzatok háza, János.

JÁNOS Rettentően erős maga,

erős és rettenetes!

JOHANNA Nyitott sebből vérem ömlik.

Gyöngé vagyok és erőtlen.

JÁNOS Vér szárad a szerszámokon,

véres a sok vágószerszám.

JOHANNA Csak nem torpan meg, János?

JÁNOS *(visszafordul Johanna felé)*

Adja ide a többi kulcsot!

JOHANNA Várjon, János!

JÁNOS *(lassan visszajön az ötödik fénysáv közepén)*

Adja ide a többi kulcsot!

JOHANNA Vigyázzon rám, János!

JÁNOS Adja ide a többi kulcsot!

JOHANNA Nem tudja, mit rejt az ajtó.

JÁNOS Azért jöttem, mert szeretem.

Bizony csak meghalok
karcsú derekéért,
karcsú derekéért,
piros orcájáért,
piros orcájáért,
dombos ajakáért,
dombos ajakáért,
gömbölyű faráért,
a lenvirág szemű
Tündér Johannáért.

Most már vezessen mindenhová,
most már nyisson ki minden ajtót.

JOHANNA Reszket minden porcikám,
gyönyörtől borzong egész testem.

JÁNOS Azért jöttem, mert szeretem,
nyisson hát ki minden ajtót!

JOHANNA Tessék, adok még két kulcsot.
Látni fog, de ne kérdezzen.
Akármit lát, ne kérdezzen.

(Odaadja a két kulcsot)

JÁNOS *(türelmetlenül elveszi a kulcsokat, a hatodik ajtóhoz siet, aztán habozva megáll előtte)*

Johanna...

JOHANNA Miért állt meg? Mért nem nyitja?

JÁNOS Kezem nem találja a zárat.

Mikor a kulcs elsőt fordul, tompa hörgés hallatszik

(Hátrahőköl)

Johanna...!

JOHANNA János, várjon, ne nyissa ki!

János hirtelen mozdulatlanul az ajtóhoz lép, és kinyitja. A csarnokon mintha lidérces árny futna végig: valamivel sötétebb lesz

JÁNOS Csöndes fehér tavat látok,
mozdulatlan fehér tavat.

JOHANNA (*selypítve énekel, mint egy kisgyerek*)

Fehéj liliomszál,
udojj a Dunába,
támaszd med oldalad
két ajanypálcával,
med is mosakoggyál,
med is fészülköggyél,
valakinek kötényébe
med is töjülközzél.

JÁNOS Csak nem az élet vize ez a tó?

Milyen víz ez, Johanna?

JOHANNA Könnyek, János, könnyek.

JÁNOS (*lehajol, és fürkészsze nézi*)

Szürkésfehér, átlátszatlan.

JOHANNA Ondócsseppek, János, ondócsseppek.

János lassan megfordul, és némán szembenéz Johannával

(*Kitárja a karját*)

János, gyere, csókra várlak!

János nem felel, nem mozdul

Itt vagyok, olvadok!

János nem felel, nem mozdul

(*Leereszti a karját*)

Szívem, János, mi lelt?

János nem felel, nem mozdul

Az utolsót nem nyitom ki!

JÁNOS (*lassan odamegy Johannához. Durván magához rántja*)

Szeress engem, Johanna!

JOHANNA (*átkarolja*)

Hajlandó vagyok beléd szeretni...

Különben hozzám se érhetnél.

JÁNOS (*hosszú csók után; Johanna feje a vállán*)

Mást is szeretsz, Johanna?

JOHANNA Te vagy váram fényessége,
csókolj, csókolj, sose kérdezz.

Hosszan csókolóznak

JÁNOS Mondd meg nekem, Johanna,
énelőttem kit szerettél!

JOHANNA Karod ölelése a legdrágább,
 öled tüze kincsek kincse –
 csókolj, csókolj, sose kérdezz.

(Csókolgatja és ölelgeti)

JÁNOS Mondd el nekem, kit szerettél?
 Jobb volt, mint én? Más volt, mint én?
 Mondd el nekem, Johanna!

JOHANNA János, szeress, sose kérdezz.

JÁNOS Mondd el nekem, ne titkold el!

JOHANNA János, szeress, sose kérdezz.

JÁNOS *(kibontakozik az ölelésből. Néhány lépésnyire eltávolodik, majd visszafordul)*

Nyisd ki a hetedik ajtót.

JOHANNA *(pajkosan incselkedve dúdol)*

Rámás csizma hadd szakadjon el,
 csak a babám sose hagyjon el...

JÁNOS Nyisd ki a hetedik ajtót!

JOHANNA *(bűvöli, mint nagyvadat az idomár)*

A mennyei kulcsot adnám a kezébe;
 első kakasszókor jöhetsz nézéseemre,
 másod kakasszókor engem megkérhetnél,
 harmad kakasszókor engem elvihetnél.

JÁNOS *(megkutyálja magát)*

Nyisd ki a hetedik ajtót, Johanna!

JOHANNA Nem nyitom ki.

Farkasszemet néznek

JÁNOS Tudom, mit rejt a hetedik ajtó.

JOHANNA Csakugyan?

JÁNOS Vér szárad a szerszámokon,
 legszebbik gyémántod véres,
 virágaid földje véres,
 véres árnyat vet a felhő.
 Fehér könnytó kinek könnye,
 tudom most már. Igaz a hír...
 Nyisd ki a hetedik ajtót!
 Ott van mind a régi férfi,
 legyilkolva, vérbe fagyva.
 Igaz a hír, rettentő hír.

JOHANNA János!

JÁNOS Azért jöttem, mert szeretlek.
 Egy életem, egy halálom,
 de én tudni akarom már –
 nyisd ki a hetedik ajtót!

JOHANNA *(János felé nyújtja a hetedik kulcsot)*
 Fogd hát. Itt a hetedik kulcs.

JÁNOS *(mereven nézi, nem nyúl érte)*

Bajban van a messze város,
gyürkőzni kell a halállal:
gyürkőzz, János, rohanj, János.

JOHANNA Nyisd ki, János. Lássad őket.

Ott van mind a régi férfi.

KÖLTŐ *(a nézőtér felől perdül a szívre)* Ha kinyitná azt az ajtót, egy szempillantás alatt minden megtelne vérebeikkel, örültekkel, záptojásszaggal, szörnyűséges levelekkel és csatornapatkányokkal. Kinek jutna eszébe, hogy a női lélek összes ajtaján benyison? *(Eltűnik a színről)*

JÁNOS *(egy ideig mozdulatlan. Aztán határozott mozdulattal átveszi a kulcsot, lassú léptekkel a hetedik ajtóhoz megy, és megáll)*

Mondd csak, Johanna:
te most a kegyelem állapotában vagy?

JOHANNA Ha nem volnék,
adja Isten, hogy abban legyek,
ha pedig abban vagyok,
adja Isten, hogy megmaradjak benne.

JÁNOS Hát ezt is tudod...

JOHANNA Nyisd ki, János. Nézd meg őket.

JÁNOS Ha akarsz találkozni
a mesebeli istennővel,
ki mennyek fényfolyója mentén lakik:
hadakozzál a sárkánnyal.

Kellessz a nagy arénára
akkor is, ha életednek
életed lesz majd az ára.

Idejöttél idegenbe,
idegen asszonyhoz bújni –
legyél hát megelégedve.

(Hirtelen kinyitja az ajtót)

Mikor a kulcs elsőt kattant, tompa döndüléssel becsukódik a hatodik ajtó. Mikor a kulcs másodikat kattant, halk nyikordulással becsukódik az ötödik ajtó. Jóval sötétebb lesz. Csak a négy ajtónyílás világítja meg színes sugaraival a csarnokot. Mikor kinyílik a hetedik ajtó, Jan Garbarek „Aftenland” című szerzeményét halljuk. Hideg, opálos ezüst fény vetül be hosszú sugárban, megvilágítva Johanna és János arcát

JOHANNA Lásd a régi férfiakat,
lásd, akik szerettek engem.

JÁNOS *(döbbenet hátrál)*
Élnek, élnek, mind itt élnek!

JOHANNA *(révületbe esik)*
Szépek voltak, százszor szépek.
Gyertek elő, szépségem tükrei!
Szerelmeim, gyertek elő!

A hetedik ajtó mögül előjönnek a régi férfiak – hatvanhat férfi, alacsony, magas, sovány, kövér, izmos, fejletlen, félmeztelenül vagy teljesen pucéron. Három csoportban, sápadt arccal, megtört, lassú léptekkel jönnek egymás után. Johannától pár lépésnyire, félkörben megállnak, és térdre ereszkednek előtte

Szépek voltak, százszor szépek.
Mindig voltak, mindig élnek,
sok kincsemet ők gyűjtöttek,
virágaim ők öntözték,
birodalmam növesztették,
mindenem övék, mindenük enyém.

JÁNOS *(dacosan, kihívóan áll a térdeplő férfiak mellett)*

No, ti szépek, no, ti bátrak!
Vagyok olyan legény, mint ti.

JOHANNA Hajnalban lettem az első huszonkettőé,

piros, szagos szép hajnalban.
Enyém most már minden hajnal,
övék piros, hús palástja,
enyém ezüstkoronája,
övék most már minden hajnal.

JÁNOS Nem szebbek nálam, nem jobbak nálam.

FÉRFIAZELSŐ CSOPORTBÓL Áldanak téged a kínpadok hóhérai, mert megmutattad nekik,
hogy a lélek gyilkosságának bűne nem tapad a kezükhöz.

Az első huszonkét férfi föláll térdeplőből, és lassan visszamegy

JOHANNA A második huszonkettőé délben lettem,

néma, égő arany délben.
Minden dél az enyém most már,
övék nehéz tűzpalástja,
enyém aranykoronája,
minden dél az övék most már.

JÁNOS Nem szebbek nálam, nem jobbak nálam.

FÉRFIAMÁSODIK CSOPORTBÓL Áldanak téged a bátortalan és kisigényű lelkek, mert ma-
gadra vetted a hősiesség súlyos terhét, amit az ő válluk nem bírt volna el.

A második huszonkét férfi is föláll térdeplőből, és visszamegy

JOHANNA A harmadik huszonkettőé este lettem,

békés, bágyadt barna este.
Enyém most már minden este,
övék barna prémpalástja,
enyém gyöngyös koronája,
övék most már minden este.

JÁNOS Nem szebbek nálam, nem jobbak nálam.

FÉRFIAHARMADIK CSOPORTBÓL Áldanak téged a törvény vak rabszolgái, mert megvédel-
mezted a lélek világosságát és szabadságát.

A harmadik huszonkét férfi is föláll térdepeltéből, és visszamegy

JOHANNA Melléjük állt a hatvanhetedik,
s nyitva a hetedik ajtó,
nyitva váram mély örvénye.

JÁNOS Megállj, Johanna, megállj!
JOHANNA Melléjük állt a hatvanhetedik,
s nyitva váramnak legmélye:
örök, őrző álmokkamra.

JÁNOS Hisz' te álmodsz, Johanna:
hús-vér, élő férfi vagyok!

JOHANNA Melléjük állt a hatvanhetedik.
Ő sem kopott, ő sem koldus,
ő a legkülönb férfi.

JÁNOS *(riadtan)*
Ne nézz így rám, Johanna!

JOHANNA Éjjel lelt rám a hatvanhetedik,
csillagtalan, sötét éjjel.

JÁNOS Itt vagyok még, Johanna!

JOHANNA Fehér arca fénnel süttött,
erős keze felhőt hajtott,
minden éjjel enyém ő már.

(Az első ajtóhoz megy, és elhozza, amit János a küszöbre rakott: a kockás bohócgúnyát, a csörgősípkát és a papírtrombitát. Az első ajtó nyikorogva becsukódik. Jánosra adja a kockás bohócgúnyát)

Minden éjjel enyém ő már.
Övé királyi palástom,
csodacsillagos palástom.

JÁNOS Nem kell, Johanna, nem kell!
Vedd le rólam a bohócgúnyát!

Becsukódik a második ajtó

JOHANNA *(János fejébe nyomja a csörgősípkát)*
Övé királyi koronám,
bűvös királyi koronám.

JÁNOS Vedd le, Johanna, vedd le,
vedd le rólam a csörgősípkát!

Becsukódik a harmadik ajtó

JOHANNA *(János kezébe adja az aranyozott papírtrombitát)*
Királyi jogar, legdrágább kincsem.

JÁNOS Johanna, vedd el a kincsed!
Hús-vér, erős férfi voltam,
idétlen pojáca lettem.
Mit tettél velem, Johanna?

Becsukódik a negyedik ajtó

- JOHANNA Enyém most már minden éjjel,
és mindig is éjjel lesz már.
A legkülönb férfi enyém,
János vitéz őkegyelme,
szerelemföld fejedelme.
- JÁNOS Az istennő: mese, János,
de nincs előbb a mesénél,
ellene nem tehetsz, János,
nyugodj ebbe bele, János.
- JOHANNA *(táncolni, dalolni se szégyell)*
Egyszer volt egy leány,
ki csak úgy játszott a legénnyel,
mint macska szokott az egérrel...
- JÁNOS Szerelmem, Johanna:
te vagy a gyehenna.

Ha szamuráj volnék, előrántanám a kardom, és egyetlen csapással, a feje búbjától a talpáig kettéhasítanám ezt a démonasszonyt. De nem vagyok szamuráj, hanem csak egy szárnalmas balek. Még hogy én volnék „a legkülönb férfi”...! Ostoba kanmajom vagyok, semmi más. Beletörődöm a sorsomba, több nem telik tőlem. *(Kihúzza magát kockás bohóckabátjában, folszegi csörgősípkás fejét, belefúj a papírtrombitába, és peckes léptekkel bemasírozik az opálás ezüst fénysávon a hetedik ajtón túlra, a többi férfi után) Én leszek a királyotok. Nincs még veszve Lengyelország! (Rázendít Geyer Flórián dalára. Ahogy távolodik, egyre halkul az ének)*

A Föld teremtésének kezdetén,
sej, haj, hahó,
nem volt gazdag akkor és szegény,
sej, haj, hahó.
Rajta hát, üsd és vágd,
vezesd a parasztok rohamát,
sej, haj, hahó...

Az éneket addig halljuk, amíg Johanna be nem csukja a hetedik ajtót, és kétszer rá nem fordítja a kulcsot. Átható sötétség van megint, a démonasszony eltűnik benne, köd előtte, köd utána

KÖLTŐ *(hibontakozik a sötétségből)* Persze kéne lennie egy nyolcadik ajtónak is, mind közül talán a legrettenetesebbnek, amely ha kinyílna, dobhártyaszaggató, agyrepesztő hangorkánban zubogna elő az a tengernyi sületlenség, észbontó zagyvaság, émelyítő locsogás és arcpirító hazugság, amit egy-egy nő összehord élete során. Csakhogy ez nem volna méltányos, hiszen a férfiak, gondoljunk csak a prófétákra, a teológusokra, a közgazdászokra, a politikusokra és a színműírókra, még gusztustalanabban locsognak, még több sületlenséget, még őrjítőbb zagyvaságokat, még égbekiáltóbb hazugságokat hordanak össze...

Hölgyek, urak, hol a színpad: kint-e vagy bent? Áztassa zápor a festett vásznakat, és mossa le a hazug díszleteket! Az igazi dráma a nyitott boltívek cirkusza, ahol a szél, a hold, a lovak, a kuttyák *(farkát csóválva és helyeslően csaholva DREKK-nek itt kellene*

előugrania a zenekari árokból vagy a sűgőlyukból) és az emberek ki-be járnak, és nincs egy talpalatnyi hely sem, ahol megpihenhetnének. Most olyan színházban voltatok, ahol igazi drámát mutattak be, és olyan valóságos harc folyt, ami az összes szereplőnek az életébe kerül. Egy napon, majd ha minden színház porig ég, ott találják a pamlagokon, a tükrök, paravánok, függönyök és ajtók mögött a színház halottait, akiket a közönség tett el láb alól. El kell pusztítani a színházat, hogy élni lehessen a színházban. Tűz van!!

A színházat vörös fény világítja be

Imre Flóra

EGY KÉP

Aszkétikus arc. Magasan ülő,
éles járomcsont. Sötét, keskeny résű,
izzóan mély tűzű szemek.
Pillák feltáró-rejtő függönye.
Keskeny, hosszú és magas nyergű orr.
Az ajkak telt, komoly, ígérő mosolya.
Ez az arc figyel, megért és emlékszik.
Nem beszél fölöslegesen.
A láng belőle csap ki, ő nem ég.
Gyöngéd arc? Érzékeny mindenestire.
Messzire néz. Hogy lát is messzire?
Ez az arc hosszútávú arc.

„TON SOUVENIR...”

micsoda képek kavarnak
kontextusukból kivetett
pillanatai tág napoknak
felületek testek szemek

álom és ébrenlét határán
csontok és izmok ragyogása
a látásnak feszül a látvány
emlék arca a valóságra